

1879-
2004

125 de ani
de presă tulceană

STEUA DOBROGEI (1879)

● Extrase din publicația
nord - dobrogeană în ziarul bucureștean
"TIMPUL" (1879)

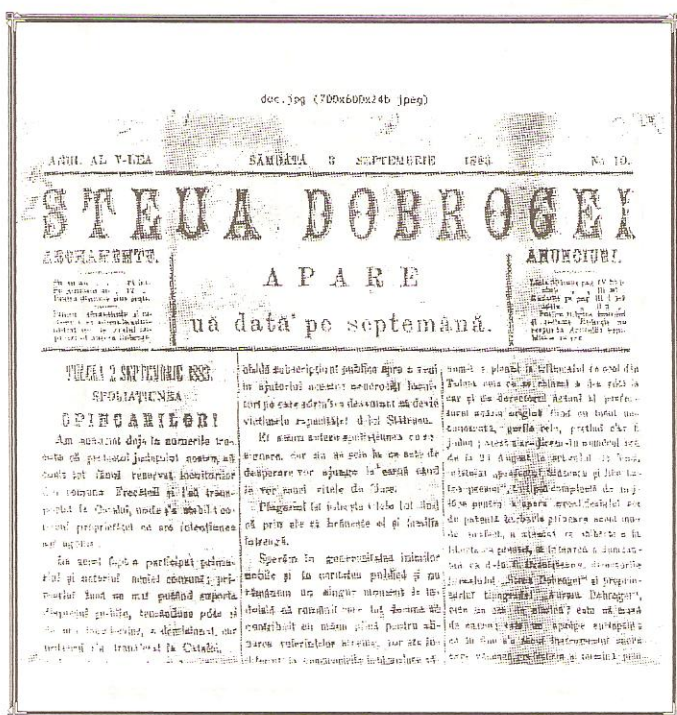
Ioana MARINACHE

Continuând însemnările despre începuturile publicației "Steaua Dobrogei", apărută la Tulcea cu intermitențe în intervalul 1879-1891, suntem îndreptățiți să afirmăm că ne aflăm, fără îndoială, în situația de a cerceta un ziar cu un destin surprinzător. S-a afirmat, pe bună dreptate, că această foaie "și-a îndeplinit onorabil misiunea de fondatoare a presei din Tulcea".¹

Trebuie să precizăm că este vorba și de primul ziar românesc din Dobrogea, deoarece avem informații că, înainte de 1878, la Sulina apărea ziarul "Stravopodis", în limba greacă.² Totodată, menționăm că "Farul Constanței" va apărea aproape un an mai târziu, la 12 mai 1880.³

Că înțelegem mai bine contextul apariției acestei publicații la Tulcea, este interesant să prezentăm și pulsul ziaristicii în alte orașe cu tradiție ale țării. Iată ce scrie în acest sens, "Binele publicu" din București (an I, nr. 117/24.VII.1879), după ce arată că Iași, Galați, Roman, Bacău, Piatra "și-au organele lor proprii", și salută cu bucurie publicația "Țara de Sus" din Dorohoi: "foaie liberală prin care județul Dorohoi și orașul cu acest nume intră în rândul celorlalte județe și orașe cuvântătoare...".

Când vom avea fercirea să vedem în rândul acestora și Mehedinții cu Severinul său, Calafatul și mai ales pe luminata Craiovă (!!).

Subintitulată "foie intereselor locale", "Steaua Dobrogei" debuta ca un săptămânal, condus de jurnalistul Basile Brănișteanu, persoană cu o foarte bogată experiență în domeniul presei.⁴ Model de conduită, ca om și ziarist, directorul publicației tulcene își sintetiza astfel "principiile LIBERALE, deja cunoscute publicului cititor:

«Va fi santinela fidelă întru apărarea tuturor intereselor conjudețenilor.

«Va stigmatiza relele și pe cei răi cu toată scrupulozitatea fără a se opri de considerațiuni personale; și va îmbrățișa cu căldură toate actele și dispozițiile ce vor tinde la prosperarea și progresul comerțului și industriei române, iar cu deosebire la buna stare a cultivatorului (opinca).

«Stéua Dobrogei nu se va vinde pentru a lăuda și nici nu va critica decât numai atunci când faptele bazate pe probe, o va provoca.

Trecutul atestă aceasta...».⁵

Afirmam, cu un alt prilej, că publicația "Steaua Dobrogei" a dominat primul deceniu al presei tulcene⁶, dacă ținem seama de ambele extrase publicate de cotidienele centrale și regionale, de evoluția, efectul și consecințele procesului pentru delict de presă, intentat directorului ziarului de către Paul Stătescu, prefect al județului Tulcea ("proces mamut", cum a fost

numit în epocă), de reacțiile vii stârnite în Parlament.

Deși foarte mediatizat, mai ales în cotidienele prestigioase din București, citat întotdeauna ca o voce autorizată, **"Steaua Dobrogei"** va intra, în special după 1900, într-un con de umbră nemeritat. Atât Nicolae Ioarga, cât și C. Bacalbașa, președintele sindicatului ziariștilor, în primii ani de după primul război mondial, vor omite, din neștiință, sau din neglijență, contribuția de excepție a primului ziar românesc din Dobrogea.⁷

După ce, în numărul anterior al acestei reviste, am prezentat cititorilor materialele publicate de ziarul **Românul** (1879), de data aceasta ne vom opri asupra știrilor înserate de **"Timpul"** lui Eminescu.⁸ Redactorii de la **"Timpul"** anunță apariția ziarului tulcean **"pe arena publicității"**, selectează o secvență din **programul** acestuia, informează (prin materiale de larg interes) despre recoltele din Dobrogea și exploatarea muncii țăranilor, în legătură cu bandele de hoți și modul lor de acțiune, despre viața cotidiană a orașului, portului Tulcea, reparația moscheii din Babadag ș.a.

În absența unei colecții **"Steaua Dobrogei"**, apreciem că articolele preluate din săptămânalul tulcean (în întregime sau fragmentar) de către un cotidian central prestigios reprezintă un izvor autentic de informare despre viața noului ținut românesc. În același timp, este și o sursă excepțională de documentare, care vizează o posibilă realizare a unei monografii dedicată publicației **"Steaua Dobrogei"**, acum la împlinirea a 125 de ani de la debutul presei românești în Dobrogea.

*

* *

1. Petru Zaharia, **"100 de ani de presă tulceană"** (1879-1979), Supliment PEUCE, 1979, p.6

2. Ziarul **"Voința națională"**, București, an XXIV, nr. 6619/19.VI.1907, consemnează răspunsul lui G. Avgherinos din Sulina, drept răspuns la Apelul d-lui prof. Gr. Crețu:

*

Librăria și tipografia

SOGRATES

Gh.P. Avgherinos

Sulina

Sulina, 5.VI.1907

D-lui Gr. Crețu, București

...Aici, în Sulina, de la 1862, este înființată firma de mai sus numai cu librăria. La 1871 a sosit o mașină "Boston" din fabrica Emil Kahle, Leipzig. La 1881 am adus iar o presă de la fabrica Karl Klaue, Leipzig. Pe acestea le avem și astăzi, dar am adus și altă mașină nouă.

Ziarele ce am scos sînt: "Stravopodis", 1875 - 14.I.1882; "Dunavis", grecesc, 1885-8.IV.1888; "Gazeta Sulinei", românesc, 1 februarie-1 august 1905.

Am tipărit și cărți: broșuri, regulamente, dicționare româno-grecești și greco-românești, contabilitate, cărți bisericești și multe altele...

G. Avgherinos

3. Dumitru Constantin-Zamfir, Octavian Georgescu, **"Presa dobrogeană"** (1879-1980), Bibliografie comentată și adnotată, Constanța, 1985, p.160-162

4. Despre Basile Brănișteanu se știe sigur că a condus publicația **"Calausul"**, Bacău (1868-1869). În acest sens, vezi **"Publicațiunile periodice românești"**, Nerva Hodoș, Al. Sadi Ionescu, tom.I (1820-1906), București, Leipzig, Viena, 1913, p. 112

5. Corespondența trimisă de la Tulcea de către conducerea publicației **"Steaua Dobrogei"**, publicată în ziarul **"Binele public"**, an V, nr. 115/22.IV, 1883, p.3

6. **"Steaua Dobrogei"**, revistă de cultură, Tulcea, an VI, nr. 21-22, iunie 2004, p.82-84

7. N. Iorga, **"Istoria presei românești de la primele începuturi până la 1916"**, cu o privire asupra presei românești din zilele noastre, de C. Bacalbașa, 1922, București, 192 p.

După opinia lui C. Bacalbașa **"dintre ziarele politice care au apărut în celelalte orașe din țară..., care au trăit mai mult, au avut o mai hotărâtă linie de purtare și au lăsat un nume în Istoria presei românești"**, pot fi citate **"Curierul"** (Iași), **"Vocea Covurluiului"** (Galați), **"Democratul"** (Ploiești),

"Evenimentul" (Iași), "Farul Constanței", "Dobrogea Jună", "Deșteptarea" (București).

C. Bacalbașa uitase că Basile Brănișteanu, directorul "Steiei Dobrogei", îi solicitase și lui să ia poziție clară în cunoscutul proces de la Tulcea, care inflamase, după 1883, presa românească, în privința drepturilor și libertății de exprimare, atât de des și violent încălcate prin intervenția factorului politic.

8. **Timpul**, București, gazetă politică și literară
● 15.III.1876 - 17.III.1884; 13. XI.1889-14.XII.1900

● scos de conservatori în perioada guvernării lor (1876), **Timpul** devine, după câteva luni, odată cu venirea liberalilor la putere, un ziar de opoziție.

● principalii redactori: Gr. H. Grădeanu, I. Slavici;
M. Eminescu, I.L. Caragiale, I. Slavici, după retragerea scriitorului și gazetarului Gr. H. Grădeanu.

● Extrase din publicația nord - dobrogeană în ziarul bucureștean "TIMPUL" (1879)

1. **TIMPUL**, an IV, nr. 143, (V.),
29.VI.1879, p.3, col.3

«**Steaua Dobrogei** este numele unui ziar fundat în noua provincie a României. Acest ziar apare în Tulcea cu următorul program:

"**Steaua Dobrogei** va avea misiunea de a se ocupa exclusivamente numai de interesele și afacerile locale, adică de acele interese și afaceri care vor fi relative la înflorirea comerțului, la încurajarea industriei, la desvoltarea instrucțiunii publice, la progresarea agriculturii ce stă în amortire și care n-au luat nici 'un avânt din starea primitivă; în fine se va ocupa -zicem- de tot ce ar putea să dea rezultate folositoare - tutulor afacerilor de interes general."

Urăm succes bun acestui confrate pe arena publicității.»

2. **TIMPUL**, an IV, nr. 162, (M.),
24.VII.1879, p.3,col.3-4

● Recolta în Dobrogea

«*Recolta din Dobrogea este pretutindeni satisfăcătoare și locuitorii, cari n-au a plăti către stat nici o dare de pământ, ba nici măcar dijme după vechiul obicei, s-ar putea întrucâtva să-și reabiliteze pozițiunea materială în urma anilor desastroși, dacă se vor lua măsuri din vreme pentru a se împiedica fūrnicării ce cutreieră comunele exploatând naivitatea sătenilor și cumpărând de la cei mai simpli chila de grâu, orz, secară etc. cu jumătate și mai puțin încă din prețul ce l-ar putea obține în orice piață din localitate.*

Pe lângă acești fūrnicari care absorb munca agricultorului în modul cel mai neuman și fără conștiință, mai este și o altă breaslă care sub pretext de datorii, exploatăză laboarea țaranului pe temeiul unor tārfoage crăsmărești.

Nu suntem contra principiului de a-și plăti cineva datoriile, dar iarăși nu putem admite, ca niște datorii de natura celor indicate să fie esecutorii, mai înainte de a deveni certe și liquide, căci atunci munca de o vară ar ajunge în adevăr proverbială, ear locuitoriul vecinic la sapă de lemn.

Încredințați că facem un serviciu populațiunei rurale denunțând aceste fapte, atragem serioasa atențiune a autorităților investite cu misiunea între altele și de a proteja clasa muncitorilor din această provincie și în considerațiune că locuitorii muncitori nu pot fi asimilați în știință cu proprietarii și arendașii cari au sub ochi prețurile curente, propunem:

Iu, Să se interzică vânzarea de produse în comunele rurale, deșteptând pe locuitori prin primarul comunei de a transporta fiecare după ce mai întâiu' și vor fi oprit semănta necesară, orice produse vor avea de vânzare în piețele din localitate, unde, naturalmintă mai cu greu cei setoși de a frusta munca sateanului vor putea să ajungă la scop, pe cât timp acolo fiind mai mulți cumpărători, concurența va fi în favoarea vânzătorilor.

II, Nici o datorie pe isvoade se nu se plătească, decât numai în prezența primarului sau a unui consilier, care să fie ținut ca la cas de opoziție din partea locuitorilor, să facă cunoscut creditorului de a forma reclamațiune la autoritatea respectivă.

Dacă modesta noastră propunere, care are de obiect a pune o barieră, între simplitatea satean-

TIMPUL

SE ÎN TOATE ZILELE DE LUCRU

Securitatea telegrafică a TIMPULUI
 Ca mijloc de comunicare, telegraful este cel mai sigur și cel mai rapid. El este în posesia noastră și este în posesia tuturor. El este în posesia noastră și este în posesia tuturor. El este în posesia noastră și este în posesia tuturor.

București, 11 Februarie 1898.
 Deși în ziua de azi, în toate țările civilizate, se vorbește mult de democrație și de libertate, în realitate, în multe țări, se trăiește încă în condiții de despotism și de tiranie. Se vorbește mult de drepturi, dar se încălță încă în încălțări de război.

București, 11 Februarie 1898.
 În ziua de azi, în toate țările civilizate, se vorbește mult de democrație și de libertate, în realitate, în multe țări, se trăiește încă în condiții de despotism și de tiranie. Se vorbește mult de drepturi, dar se încălță încă în încălțări de război.

București, 11 Februarie 1898.
 În ziua de azi, în toate țările civilizate, se vorbește mult de democrație și de libertate, în realitate, în multe țări, se trăiește încă în condiții de despotism și de tiranie. Se vorbește mult de drepturi, dar se încălță încă în încălțări de război.

CRONICA INTERNĂ
 Constantinopol, 11 Februarie 1898. În ziua de azi, în toate țările civilizate, se vorbește mult de democrație și de libertate, în realitate, în multe țări, se trăiește încă în condiții de despotism și de tiranie. Se vorbește mult de drepturi, dar se încălță încă în încălțări de război.

ului și între echivoca intențiune a precupeșilor, va fi susținută, putem asigura de mai înainte, că la anul viitor, exploatarea pământului va fi dublă dacă nu triplă, iar sărăcia ce s'au stabilit domiciliul prin comunele rurale nu va mai putea sta la ușa cultivatorului.

(Stéua Dobrogei)

3. TIMPUL, an IV, nr. 171, (S.),
 4. VIII. 1879, p.3, col. 3-4

●Citim în Steaua Dobrogei:

«Am promis în numărul din urmă a foii noastre că vom da relațiuni detaliate relative la banda de hoți organizată din băieți de la etatea de 12 până la 7 ani cel mai mic.

Această bandă nu este pentru prima oară când s-au hazardat a comite fapte criminale. Ea este de mai mult timp organizată și încă într-un mod destul de fin, pentru că nu proceda la nici o operațiune fie prin spargere, fie furt simplu, mai înainte de a lua toate precauțiunile necesare d'a nu fi surprinși, punând santinele dintre ei la diferite locuri, spre a observa și a da semnale la case de trebuință. Astfel în timpul ocupațiunei rusești au furat prin intermediul cheilor false din saltarele autorităților rusești o sumă destul de însemnată, consistând în monedă de hârtie, și nimăru n-a trecut prin cuget că autorii furtului pot să fie niște plozi, până ce prin o întâmplare nu s'a găsit unul din ei, fumând o cigaretă a căreia tutun era învălît într-o bucată de bancnotă. Această circumstanță deșteptând pe poliție, s-a pus în urmărire; și în adevăr s'au găsit îngropate o parte din bancnotele furate. Este ceva straniu, că cu toate măsurile întreprinse după constituțiunea rusească în care n'au

lipsit până și tortura, n'au fost cu putință să arate de către cine au fost îndemnați și povățuiți la asemenea crime. Mai mult decât atât, 7 inși din bandă au avut curajul a nega faptul, preferând cruzimile de cât să declare adevărul, afară de unul singur, căci banda se compunea din 8, cari nemaiputând rezista contra **cnutului** au arătat locul unde erau îngropate bancnotele, pe când ceilalți protestau din respuțeri că sunt inocenți. În fine, i-au bătut, i-au schinșuit și în cele din urmă i-au pus în libertate, când ajunși odată iarăși liberi nu s-a putut săpâni d'a nu re'noi furturile chiar prin spargeri și introducerea în domiciliuri printre gratiile de fier ce au unele ferești.

Zilele trecute, observând că stăpânul unei case lipsește și știindu-l că are bani, au spart fereastră, s-au introdus după obiceiul printre gratii și găsind lada deschisă, au furat suma de 2000 lei turcești în diferite monede de argint, și tocmai când era să se retragă cu prada, cu toate că au fost surprinși de către niște fete tot cam de vârsta lor, nu s-au îndurat a lăsa banii din mână dar au luat-o la fugă. Făcându-se svon, căci acele fete au dat alarmă, poliția a alergat, dar băieții deja dispăruse. Cu toate aceste urmărindu-i, i-a găsit însă fără bani.

Aducându-i la comisie și interogându-i, n-au negat c'au intrat în casă; c'au găsit o legătură cu bani destul de mare în ladă din care au luat numai 3 lei și că dacă n'au luat toată suma provine pentru că era prea grea. Pe când comisarul culoarei de galben d. Constantinescu asculta depunerea, se presintă și păgubașul cu tânguire că i s'au furat nu 3 lei după cum arată bandiții, ci 2000 lei turcești.

În zadar au fost blândeța și cuvintele morale; în zadar au fost francii ce s'a oferit; în

zadar au fost chiar și dulcelele cu care polițaiul orașului au tratat pe unul din bandiți pe care l-a dus la domiciliul d-sale, se înțelege cu scop de a obține măcar cât de mici indicii. "Nu știu! nu sunt vinovat! este o năpastă pentru mine", era singurele cuvinte cu care se apăra. În fine văzând că nu vor să arate ce au făcut cu banii, deși erau prinși ca și asupra faptului chiar după despozițiunile lor, i-au arestat. Peste noapte însă, profitând de o sticlă ce era spartă la o fereastră din cancelaria comisiei, au avut curajul a se strecura prin acea gaură.

O nouă trudă se prezintă bietului comisar, căci a trebuit să se ia pe urma lor până și prin sate, unde prinzându-i, i-a înaintat parchetului.

După oarecare indicii se zice că abilul comisar Constantinescu speră a descoperi pe indivizii cei bătrâni după a căroră comandă juna bandă operă.

Până atunci, dăm această relatare la cunoștința lectorilor noștri, ca un fapt unic în felul lui pentru că până astăzi, -cel puțin așa credem- că nu s-au aflat pe alte locuri o bandă cu tendinți așa de criminale, la o vârstă atât de crudă, căci dacă la vârsta de 7 ani are cineva curajul a fura ba încă spărgând și cu chei false, ce va deveni la vârsta de 30 până la 40 ani?

*

Să trecem de la banda de 7-12 ani la cei majori. Tot în Tulcea și tot în culoarea de galben, șeful comisiei deși a venit abia numai de vr'o 20-25 zile în oraș, au prins și trădat justiției pe mai mulți pungași veniți cu paspoarte de prin Odessa, Chișinău, Reni și alte localități din Russia. Din numărul acestora, unii chiar în ziua d'intâi a ospetiei, n'au lăsat să treacă 24 ore fără ca să nu comită câte un furt; dar și comisarul nostru la rândul său tot în așa scurt timp, s'au grăbit a face cunoștința lor și a'i prezentat parchetului de unde n'au putut scăpa de cât după ce au fost condamnați de tribunal.

Ioan Neculaef din Chișineu pentru furt prin spargere, Nicolai Iani din Bazargic pentru furt de vite etc., Nicolai Deciu din Reni pentru furt de bijuterii, Haim Crășmariu pentru furarea unor arămuri, sunt indivizi veniți cu intențiuni criminale în Tulcea.

Suntem ținuiți atât după programul nostru, cât și în fața garanției ce dă societății d-nul comisar Constantinescu apărând-o contra oaspeților periculoși, a'l asigura că societatea ține tot-dea-una compt de amplexii ce și îndeplinesc în conștiință datoriile funcțiunii lor.»

4. **TIMPUL**, an IV, nr. 192, (S.),
1.IX.1879, p. 3, col.2

●Citim în "Steaua Dobrogei":

«Un accident din cele mai îngrozitoare a avut loc zilele trecute în fața portului Tulcea sub ochii unui numeros public ce se afla din întâmplare pe malul Dunărei.

Vaporul "Claudius" cu pavilionul german pogorând spre Sulina a isbit cu așa forță bracara "Ecaterina" în cât sfărmand-o în bucăți și cufundând-o în apă, zisul vapor a trecut pe d'asupra ei. Dintre patru oameni, ce forma echipagiul, trei au scăpat, înecându-se numai acela ce a lăsat pe urma lui o văduvă și șase orfani.»

5. **TIMPUL**, An IV, nr. 201, (J.),
13.IX.1879, p.3, col.1

"**Steaua Dobrogei** aduce trista știre că philoxera de vie s'a ivit în unele părți din Dobrogea.

Sperăm că autoritățile nu vor întârzia d'a trimite specialiști spre a constata aceasta și apoi în caz afirmativ a lua măsurile necesare pentru înlăturarea răului."

6. **TIMPUL**, an IV, nr. 207, (V),
21.IX.1879, p.3, col.1

"În unul din N-rii noștri trecuți am atras, după "**Steaua Dobrogei**", atențiunea autorităților asupra filoxerei ce s'a observat în câteva vii din Dobrogea.

"România liberă", primește în această privință următoarele de la d.B.S. Moga: (...)

"Eu, d-le redactor, **din articolul publicat în "Steaua Dobrogei"** nu pot bănuir de loc, că viile din acea provincie ar fi atacate de filoxeră; în el nu se menționează nici unul din simptomele după cari s'ar putea cunoaște filoxera".[...]

7. **TIMPUL**, an IV, nr. 216, (M.),
2.X.1879, p.3, col.1

●Efemeride

"Se deschide pe seama ministerului cultelor și instrucțiunii publice un credit suplimentar de 3000 lei, la art. 12 din budgetul său pe anul curent 1879, pentru reparația moscheiei celei mari din orașul Babadag, în Dobrogea."

8. **TIMPUL**, an IV, nr. 223, (Mc.),
10.X.1879, p.3

●Citim în "Revista științifică":

«Un ziar, **Steaua Dobrogei** anunța acum câțva timp că s-ar fi arătat filoxera în niște vii din regiunea Tulcei» (...)